

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vadgazda mérnöki Szak

A SOROKSÁR-GYÁL EGYESÜLT VADÁSZTÁRSASÁG MEZEI NYÚL
GAZDÁLKODÁSÁNAK ÉRTÉKELESE

Belső konzulens:	Prof. Dr. Heltai Miklós Intézetigazgató, egyetemi tanár
Készítette:	Koreczky Gábor Neptun kód: E72AVH levelező tagozat
Intézet/Tanszék:	Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Gödöllő

2024

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés és célkitűzések.....	3
2.	Szakirodalmi áttekintés.....	5
2.1	Az apróvadgazdálkodás elméleti háttér	5
2.2	A mezei nyúl.....	6
2.2.1	Élettani és ökológiai jellemzők.....	7
2.2.2	Szaporodás és viselkedés.....	7
2.3	Az apróvad múltja	7
2.4	A változó éghajlat hatása az apróvad gazdálkodásra.....	9
2.4.1	Az éghajlatváltozás közvetlen hatásai	9
2.4.2	Hőhullámok és aszály	9
2.4.3	Intenzív esőzések és áradások	10
2.4.4	Élőhelyek átalakulása és degradációja	10
2.4.5	Vegetáció változása	10
2.4.6	Szaporodási időszak eltolódása	10
2.4.7	Fenntartható vadgazdálkodás és alkalmazkodás	10
2.5	Különböző vadfajok hatása a mezeinyúl gazdálkodásra	11
2.5.1	Ragadozók hatása	11
2.5.2	Rovarirtás és mezőgazdasági gyakorlatok.....	12
2.6	Élőhely kezelés	12
3.	A vizsgálatok módszerei.....	14
3.1	A vadászársaság területének bemutatása.....	14
3.2	Apróvad becslési módszerek	15
3.3	OVA adatgyűjtés	15
4.	Eredmények és értékelésük	17
4.1	A 2016 és 2023 év közötti becslési adatok áttekintése.....	17

4.2	A 2016 és 2023 év közötti teríték adatok áttekintése	19
4.3	A 2016 és 2023 év közötti becslési és teríték adatok körzetenkénti áttekintése	20
4.3.1	Egyes körzet	20
4.3.2	Kettes körzet.....	22
4.3.3	Hármas Körzet.....	24
4.3.4	Négyes körzet	25
4.3.5	Ötös körzet.....	27
4.3.6	Hatos körzet.....	28
5.	Következtetések és javaslatok	31
6.	Összefoglalás	33
7.	Köszönetnyilvánítás	34
8.	Irodalomjegyzék	35

1. Bevezetés és célkitűzések

Dél-Pesten, azon belül is Pesterzsébeten születtem és nőttem fel. A vadászathoz és később a vadgazdálkodáshoz édesapám révén kerültem közelebb, mivel egyedülként a felmenőim között Ő vadászott. Hárman vagyunk testvérek, de csak én szerettem meg az olykor korán kelésekkel és hosszú gyaloglásokkal vagy máskor késő éjszakába nyúló várakozással teli életet, mert szerintem és számomra ez egy életforma. Felnőttként ma már tudom, hogy nem is választhattam volna jobb elfoglaltságot magamnak és igyekszem minél több szabadidőmet erre fordítani. Szenvedélyesen jártam a kerületeket szegélyező zöld területeket és figyeltem azok élővilágát és amint lehetőségem adódott elkísértem édesapámat a társas és egyéni vadászatokra, vadgazdálkodási munkákra. Megtapasztalhattam számomra kivételes férfiak és nők összetartását és összetartozását.

A Soroksár-Gyál Egyesült Vadásztársaság tagjává váltam 2016-ban. Előtte vadásztam néhány apróvadásznak mondott területen, de ahhoz foghatót, amit itt tapasztaltam nem láttam Pest megyében sehol. Évről évre növekvő mezei nyúl terítékek, stabil fácán vadászati lehetőség és a tagság igényeit kielégítő őz állomány jellemezte gazdálkodásukat belépésemkor. Ez azóta sem változott, sőt a mezei nyúl esetében tovább növekedett. Vadgazda tanulmányaim megkezdése után úgy gondoltam érdemes megvizsgálni az okokat és okozatokat, mert megítélésem szerint ez egy sikertörténet a maga nemében. A főváros közvetlen közelében, nagymértékű zavartság mellett és a sajnos nagymértékben felhalmozódott antropogén hulladék között egy jól működő vadgazdálkodási egységet kialakítani nem könnyű. 2024 óta a vadásztársaság intéző bizottságában titkári pozíciót töltök be ezáltal hatékonyabban vehetek részt a terület fejlesztésében és a gazdálkodás magasabb szintre emelésében.

Édesapám az 1980-as évektől kezdve vadászott ezen a környéken a mostani társaság elődjéinél. Az Ő elmondásai alapján a környezeti adottságok mindig is meg voltak hasonló eredmények eléréséhez, valahogy azok mégsem jelentkeztek az előző évtizedekben. A jelenlegi tagságot szintén régóta itt vadászók és leszármazottaik alkotják. Így tabuk nélkül beszélünk egymás között a változásokról, okairól, az esetleges problémákról és azok megoldásairól. Az apróvadgazdálkodás és vadászat komoly hagyományokkal rendelkezik Magyarországon, ezért ebben a társaságban sincsen ez másképpen. Véleményem szerint az egyik jobban eladható és szórakoztató vadászati forma.

A vadásztársaság céljai között szerepel a jelenlegi status quo fenntartása, vagy ha ez lehetséges, a területen megtalálható vadfajok állományinak tovább növelése. Ahogy azt már említettem a társaság területi adottságai alkalmasak erre, továbbá arra is, hogy a jövőben nagyterítékű bérvadászatiakat szervezzünk és bonyolítsunk le. Hivatásos vadászaink jól képzettek, elhivatottak és jelentős szorgalomról és munkabírásról tesznek tanúbizonyságot. A velük eltöltött idő és a közben lefolytatott beszélgetések mutattak rá, hogy mennyire fontos az általuk elvégzett munka egy jólműködő apróvadgazdálkodás megteremtésében és fenntartásában. Az évekre visszamenő feljegyzéseik a körzetenként történt állománybecslésekről és teritékekről szolgáltak alapul kíváncsiságomnak és elszántságomnak, hogy utánajárjak a belépésem óta folyamatosan tartó pozitív változások okainak.

Dolgozatom célja, hogy a 2016 és 2023 közötti időszakban elemezzem a vadásztársaság apróvadállományainak és az azokra ható más fajok állományának alakulását, vagyis vizsgálom:

- a mezei nyúl becslési és teríték adatait
- a fácán becslési és teríték adatait
- a vaddisznó becslési és teríték adatait
- a ragadozók becslési és teríték adatait

Ezen adatokon keresztül és az élőhelyek értékelésével szeretnék rámutatni a fejlődési lehetőségekre, esetleges veszélyforrásokra melyek feltárásával segíthetem a társaság további eredményeinek növelését. A szakirodalmakat figyelembe véve és megfelelően alkalmazva dolgoztam ki módszereimet, amiknek a segítségével végzem el további vizsgálataimat. Az átláthatóságot szem előtt tartva, a kapott eredményeket összesítve és körzetekre lebontva is szeretném megmutatni és kiértékelni a jelenlegi helyzetet. Az adatok értelmezését követően javaslatokat teszek a gazdálkodás további fejlesztésére és a terület jobbá tételét illetően.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1 Az apróvadgazdálkodás elméleti háttér

Az apróvadgazdálkodás az olyan vadfajok populációinak fenntartására és szabályozására irányul, mint a mezei nyúl (*Lepus europaeus*), a fácán (*Phasianus colchicus*) és más apróvadfajok. Az apróvadfajokkal történő gazdálkodás kiemelt figyelmet igényel, mivel ezek a fajok kifejezetten érzékenyek a környezeti változásokra, a mezőgazdasági tevékenységekre és a ragadozók jelenlétére, valamint az őket érő környezeti és éghajlati hatásokra. Az apróvad gazdálkodás elméleti alapjai a vadállomány hosszú távú fenntarthatóságát és a természetes élőhelyek védelmét célozzák, miközben figyelembe veszik a gazdasági hasznosítás szempontjait is (Borzsák 1981). A sikeres gazdálkodás fontos eleme az állományok folyamatos monitorozása, az élőhelyek kezelése, a ragadozók kezelése, valamint a tervszerű és fenntartható vadászat.

Az apróvadgazdálkodás elméletében kiemelt szerepet kap az élőhelyek védelme és fejlesztésük, mivel az apróvadfajok számára megfelelő élőhelyek nélkülözhetetlenek a populációk fennmaradásához. Az élőhelyek kezelésének fő célja a vadállomány számára megfelelő táplálékforrások és búvóhelyek biztosítása, valamint a ragadozók számának szabályozása. Ezen kívül fontos szempont a vadászati hasznosítás megfelelő mértékű szabályozása is, amely lehetővé teszi a populációk regenerálódását.

A vadászat szerves része a vadgazdálkodásnak. Jogilag szabályozott módon az erre engedélyezett eszközökkel vagy ragadozó madarakkal, Magyar agárral történik a vadászok által végrehajtott elejtés vagy befogás.

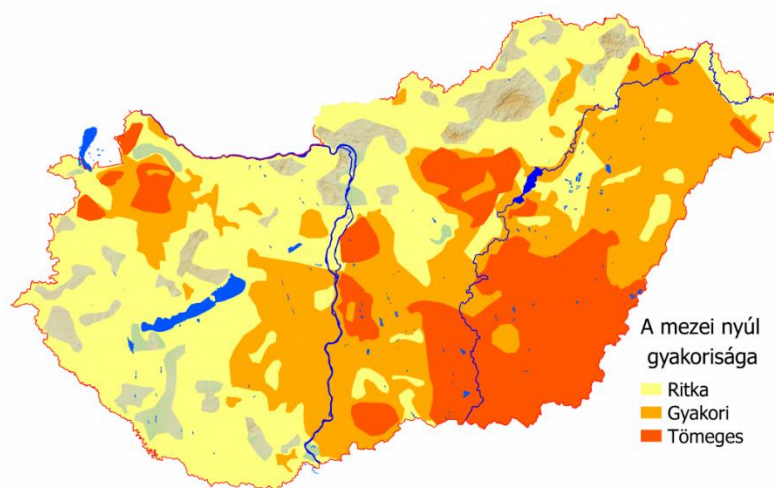
Azonban a vadgazdálkodás nem csak egyszerűen a vadászatot és a hozzá kapcsolódó tevékenységeket jelenti. A gazdálkodás és annak céljai az állományok helyzetétől függően változhatnak. (Csányi 2007) A vadállományokat változásaik alapján három vadgazdálkodási szempont szerint kezelhetjük:

- Védhetjük: csökkenő állomány esetén próbáljuk létszámukat megőrizni vagy növelni.
- Hasznosíthatjuk: ha az állomány létszáma növekedésre képes akkor szinten tartjuk
- Szabályozhatjuk: ha az állomány létszáma nagy és jelentős tovább gyarapodásra képes, számukat szinten tartjuk vagy csökkentjük.

2.2 A mezei nyúl

A mezei nyúl az egyik legjelentősebb apróvad faj Magyarországon és Európában, amely mind gazdasági, mind ökológiai szempontból fontos. A mezei nyúl populációi az elmúlt évtizedekben jelentős csökkenést mutattak, ami elsősorban az élőhelyek elvesztésének, az intenzív mezőgazdasági gyakorlatoknak és a ragadozók számának növekedésének köszönhető. A mezei nyúl számára ideális élőhelyek közé tartoznak a mozaikos mezőgazdasági területek, amelyek elegendő táplálékforrást és búvóhelyet biztosítanak. Az állomány fenntartása érdekében szükséges a megfelelő élőhely-kezelés, amely magában foglalja a természetes növényzet fenntartását, a vadgazdálkodási tervek kidolgozását, valamint a ragadozók ellenőrzését. (Sliwinski, 2019)

A mezei nyúl gazdálkodása során kiemelt szerepet kap a populáció monitorozása, amelynek célja, hogy pontos adatokat szolgáltatson a populáció nagyságáról és egészségi állapotáról. A becslési módszerek, mint például a nyomsűrűség becslés és a reflektoros állománybecslés, továbbá napjainkban a hőkamerás becslés lehetővé teszik a vadásztársaságok számára, hogy fenntartható módon hasznosítsák a populációt, és megőrizzék annak hosszú távú fennmaradását.

Képl: A mezei nyúl Magyarországi gyakorisága (forrás: sakerlife3.mme.hu)

2.2.1 Élettani és ökológiai jellemzők

A mezei nyúl közepes méretű rágcsáló, amely a nyílt területek, például mezők, rétek és szántóföldek lakója. Megjelenését tekintve vörösesbarna alapszínű, a fülek tetején és a farok felső részén fekete folttal, míg a farok alja fehér színezetű. Évente kétszer, tavasszal és ősszel vedlik. Testhosszuk átlagosan 60-70 cm között alakul, míg testtömegük átlagosan 3,0 és 5,0 kg között változik (Borzsák 1981). Táplálkozása nagyrészt növényevő, fűféléket, lédús növényeket, valamint terméseket fogyaszt. Gyakorlatilag nem isznak, hanem víz szükségletüket növényekből fedezik, ezt vegetációs víznek nevezik (Szemethy 2005). A mezei nyulak a vakbelükben található baktériumok segítségével bontják a cellulózt. Az értékes tápanyagokat csak az első híg béltartalom elfogyasztásával szerezhetik meg, ezért megeszik azt, ez a cökotrófia. Élettartama 8-12 év közé tehető. Gyors szaporodása és nagy alkalmazkodóképessége miatt különösen sikeres faj, de a populációi érzékenyek a környezeti változásokra, az élőhelyvesztésre és a ragadozók hatásaira. (Farkas 2016)

2.2.2 Szaporodás és viselkedés

A mezei nyúl rendkívül szaporodóképes, évente több almot is világra hoz, amelyekben általában 2-4 kölyök található. Születésüktől függően lesznek ivarérettek. A korai születésű egyedek 7-8 hónapos korukban, míg a későn születettek 3-4 hónapos korukban válnak ivaréretté. A kölykök rövid ideig maradnak a fészekben, a nőstények a következő ellés miatt hamar elhagyják utódaikat. A kis nyulak viszont gyorsan képesek önállóan táplálkozni. A szaporodási időszak a nőstények esetében januártól szeptemberig tart, míg a hímek esetében decembertől szeptemberig. A vemhesség ideje 42 nap. Az ellések 38 naponként következnek be, ezt nevezzük szuperfötációnak. Ez áll a faj magas termékenysége mögött. A fiatal nyulak között viszont magas az elhullás, a legtöbb esetben 2-3 egyed éli meg csak a felnőtt kort. (Tarnawa, 2010) Viselkedés szempontjából a mezei nyúl elsősorban éjszakai állat, de napközben is aktív lehet, különösen alkonyatkor. Magányos életmódot folytat. Nagyon gyorsan fut és kitűnő ugró, ami lehetővé teszi számára, hogy elkerülje a ragadozókat.

2.3 Az apróvad múltja

Az apróvadak, különösen a mezei nyúl és a fácán, hagyományosan kiemelt szerepet játszanak a magyar vadászat történetében. Az apróvadgazdálkodásnak mély gyökerei vannak a magyar vadászati kultúrában, ahol ezek a fajok nemcsak gazdasági szempontból voltak fontosak, hanem a társadalmi életben is jelentős szerepet játszottak. A mezei nyúl vadászata már évszázadok óta

népszerű volt, és a vadászatok során a vadásztársaságok jelentős bevételekre tettek szert. Az apróvad populációk azonban az elmúlt több mint fél évszázadban csökkenést mutattak, amit az élőhelyek elvesztése és a mezőgazdasági gyakorlatok megváltozása okozott. (Langbein, 2002) A populációk regenerálása és fenntartása érdekében az apróvadgazdálkodás egyre inkább a fenntarthatósági szempontokra helyezi a hangsúlyt.

Az 1960-as években az apróvad Magyarországon még bőséges állományokkal rendelkezett. Az egyre intenzívebb mezőgazdasági terjeszkedés még nem okozott problémákat az apróvadgazdálkodásban, nem degradálta az élőhelyeket nagy mértékben. A mezei nyúl és fácánállományok stabilitást mutattak. Az élőhelyek meglétével még nem jelentkezett igény jelentősebb gazdálkodási beavatkozásra és így a vadásztársaságok jelentős profitot termelhettek a mezei nyúl és a fácán vadásztatásából.

Az 1970-es és 1980-as években a mezőgazdaság nagyüzemivé kezdett átalakulni, intenzívebb lett. A termelési hatékonyságot célozva megjelentek a nagytáblás művelés alá vont területek, amelyek fokozatosan szűkítették a hazai apróvad fajok élőhelyeit (Smith 2005). Ebben a két évtizedben kezdett először kialakulni az igény az apróvad gazdálkodás szabályozott és tudományos alapokra helyezésére. A vadászati kvóták és a populációbecslés egyre nagyobb figyelmet kapott.

Az 1990-es években a rendszerváltás után Magyarország agrárpolitikája és vadgazdálkodása jelentős átalakulásokon ment keresztül. Az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítése során agrár-környezetgazdálkodási programok bevezetésével megjelentek olyan programok, amelyek célja az élőhelyek megőrzése és helyreállítása volt (Ujhegyi 2023). Ilyenek például Integrált Szántóföldi Növénytermesztés vagy akár említhetnénk a Gyephasznosítási Célprogramokat (NAK 2023). Az apróvadgazdálkodás kiemeltebb hangsúlyt helyezett az élőhely védelemre, mivel a monokultúras mezőgazdaság tovább rontotta az apróvad fajok populációit. Számos helyen próbálkoztak a vadásztársaságok mesterséges pótlással is, mint például a fácánkibocsátás, de ezek nem jártak maradandó sikerrel csak rövid távú megoldást jelentettek.

2004-ben Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz. Az agrár-környezetgazdálkodási programok hatással voltak az apróvadgazdálkodásra. Az EU-s támogatási rendszerek segítették a természetbarát mezőgazdasági irányzatok és élőhelyfejlesztési programok kialakítását. Egyre

több mezőgazdasági területet vontak be az agrár-környezetgazdálkodási intézkedésekbe (NAK 2023), ezzel segítve az apróvad élőhelyeinek védelmét.

A mezei nyúl és más fajok azonban továbbra is nehézségekkel néztek és néznek szembe napjainkban is. Az éghajlati változás, a mezőgazdaság negatív hatása az élőhelyekre és a ragadozók növekvő száma továbbra is problémát jelentenek. Az állományok stabilizálásához a vadgazdálkodóknak továbbra is a fenntarthatóságra kell törekedniük, ezen belül a populációk monitorozására, az ésszerű kvóták használatára és az élőhelyek fejlesztésére.

2.4 A változó éghajlat hatása az apróvad gazdálkodásra

A változó éghajlat jelentős hatással van az apróvad gazdálkodásra Magyarországon és világszerte, mivel ezen fajok testméretét és szaporodását, valamint táplálkozását is befolyásolja (Tóth 2013). Az éghajlatváltozás egyik legfontosabb következménye az élőhelyek átalakulása és a szélsőséges időjárási körülmények gyakoribb előfordulása, amelyek közvetlenül érintik az apróvadfajok, különösen a mezei nyúl és a fácán populációit. Ezek a változások növelik a populációk fenntarthatóságának kihívásait, különösen a vadásztársaságok számára, amelyek nagy mértékben függenek a területükön élő apróvadfajok populációinak stabilitásától. (Bartholy 2012)

2.4.1 Az éghajlatváltozás közvetlen hatásai

A klímaváltozás egyik legjelentősebb hatása a szélsőséges időjárási események, például hóhullámok, aszályok, intenzív esőzések és hideg időszakok gyakoriságának növekedése. Ezek a szélsőséges időjárási körülmények közvetlenül befolyásolják az apróvadfajok túlélését, táplálkozási lehetőségeit, és élőhelyeik minőségét. (Sipke E. van Wieren 2006)

2.4.2 Hóhullámok és aszály

A mezei nyúl és más apróvadfajok érzékenyek a hőmérséklet szélsőségeire. A hosszan tartó hóhullámok csökkenthetik az állatok számára elérhető táplálékot, különösen a fű- és lágyszárú növények mennyiségét, amelyeket ezek az állatok fogyasztanak. Az aszályos időszakok szintén negatívan befolyásolják a táplálékhoz való hozzáférést, ami alultápláltsághoz és alacsonyabb szaporodási rátához vezethet

2.4.3 Intenzív esőzések és áradások

Az intenzív esőzések és áradások tönkre tehetik az apróvadak fészkelőhelyeit, valamint csökkenthetik az állatok túlélési esélyeit a korai életszakaszokban. A fészkelőhelyek elárasztása miatt a populációk számának csökkenése várható, különösen a kölyökállatok esetében, amelyek a fészkelőhelyekre támaszkodnak

2.4.4 Élőhelyek átalakulása és degradációja

Az éghajlatváltozás közvetett hatásai között szerepel az élőhelyek átalakulása. A mezőgazdasági tevékenységek fokozódása és az élőhelyek homogénné válása következtében az apróvadak számára megfelelő, mozaikos élőhelyek egyre ritkábbak. Az éghajlatváltozás hatására bekövetkező természeti katasztrófák, mint például az erdőtüzek és aszályok, tovább csökkenthetik a mezei nyúl és más apróvadfajok számára elérhető területeket (Batholy 2012)

2.4.5 Vegetáció változása

A klímaváltozás által okozott hőmérséklet-emelkedés és az időjárási szélsőségek változásai módosítják a növényzet szerkezetét, ami kedvezőtlen feltételeket teremt az apróvadfajok számára. A fák és cserjék elpusztulása, valamint a fűfélék elterjedésének csökkenése befolyásolja az állatok búvóhelyeinek elérhetőségét és táplálékbázisukat

2.4.6 Szaporodási időszak eltolódása

A klímaváltozás hatására az apróvadfajok, mint például a mezei nyúl, szaporodási időszakai is változhatnak. A melegedő éghajlat előrehozhatja a szaporodási időszak kezdetét, ami viszont megváltoztathatja a populáció dinamikáját. Az aszályos időszakok vagy a túlzott csapadék szintén hatással lehetnek a fiatal állatok túlélési esélyeire.

2.4.7 Fenntartható vadgazdálkodás és alkalmazkodás

Az éghajlatváltozás által okozott kihívások kezelése érdekében a vadgazdálkodási stratégiáknak rugalmasnak kell lenniük, és alkalmazkodniuk kell az új környezeti feltételekhez. A fenntartható vadgazdálkodás alapelvei közé tartozik a populációk monitorozása, az élőhelyek védelme és a vadászati nyomás csökkentése, különösen a szélsőséges időjárási időszakokban. Ezen túlmenően az agrár-környezetgazdálkodási programok bevezetése segíthet a

gazdálkodóknak abban, hogy természetbarát földhasználati gyakorlatokat alkalmazzanak, amelyek védik az apróvadfajok élőhelyeit (Sipke E. van Wieren 2006)

A vadgazdálkodási stratégiáknak emellett figyelembe kell venniük a ragadozók populációinak változását is, mivel az éghajlatváltozás következtében ezek is növekedhetnek, ami további kihívásokat jelenthet az apróvadfajok megőrzése szempontjából. Az alkalmazkodó vadgazdálkodás fontos eleme a ragadozópopulációk szabályozása és a megfelelő élőhelyek fenntartása, hogy az apróvadfajok számára biztosított legyen a regenerálódás lehetősége.

2.5 Különböző vadfajok hatása a mezeinyúl gazdálkodásra

2.5.1 Ragadozók hatása

A mezei nyúlra legnagyobb hatást a ragadozók, különösen a Vörös róka (*Vulpes vulpes*) és az Aranyakál (*Canis aureus*) gyakorolja. Ezek a ragadozók különösen nagy veszélyt jelentenek a fiatal nyulakra és a felnőttekre egyaránt.

- Vörös róka: A róka az egyik legnagyobb természetes ragadozója a mezei nyúlnak. A róka populációk növekedése, különösen a mezőgazdasági területeken, jelentősen csökkentheti a mezei nyúl állományokat, mivel a rókák elsősorban a fiatal egyedeket ragadják el. A ragadozók kontrollja, úgy, mint a szelektív vadászat vagy csapdázás, szükséges ahhoz, hogy megvédjék a mezei nyúl populációit a túlzott predációtól.
- Aranyakál: Nagytestű szőrmés ragadozó, amely Magyarországon is stabil állománnyal van jelen. Nem a mezei nyúl a fő zsákmány állata, de ha lehetősége adódik rá természetesen fogyasztja. A sakál esetében is fontos a populációjának minél inkább kordában tartása, gyérítése. (http1)

Ugyan nem ragadozója a mezei nyúlnak, de közvetlen hatással vannak a élőhelyeire és táplálkozási lehetőségeire a vaddisznó (*Sus scrofa*).

- Vaddisznó: A vaddisznó túrásaival károsítja a mezei nyúl élőhelyeit, elpusztítja a fészkelőhelyeket, valamint versenyezhet a táplálékforrásokért. A vaddisznók jelenléte komolyan befolyásolja a mezei nyúl populációkat, mivel csökkentik a nyúl számára hozzáférhető táplálékot és rongálják a természetes vegetációt. A vaddisznó állományának kontrollja fontos része a mezei nyúl gazdálkodásának, mivel segít minimalizálni az élőhelykárosodást.

2.5.2 Rovarirtás és mezőgazdasági gyakorlatok

A komplex mezőgazdasági tevékenységek is nagy hatással vannak a mezei nyúlra, különösen a rovarirtó szerek használata és az elterjedt nagytáblás monokultúras gazdálkodás. Az intenzív mezőgazdasági tevékenységek csökkentik a nyúl élőhelyeit, valamint mérgezik a táplálékláncot, amely közvetetten csökkenti a populációt. A vegyi anyagok hatásai miatt a mezei nyúl populációk gyakran csökkenést mutatnak az intenzíven művelt területeken (Sliwinski, 2019).

2.6 Élőhely kezelés

Az apróvadgazdálkodás sikerének egyik legfontosabb tényezője az élőhelyek megfelelő kezelése. Az apróvadfajok, mint a mezei nyúl, a változatos, mozaikos élőhelyeket kedvelik, ahol megfelelő táplálék- és búvóhelyek állnak rendelkezésre. Az élőhelyek fenntartása érdekében a vadgazdálkodóknak különböző intézkedéseket kell tenniük, például mezővédő erdősávok telepítése, takarónövények telepítése és a természetes vegetáció védelme. Az élőhelyek javítása magában foglalja a mezőgazdasági területek természetbarát kezelését, a vadkár csökkentését, valamint a vízgazdálkodási intézkedéseket, amelyek mind hozzájárulnak az apróvad populációk fenntarthatóságához.

Az élőhelyek megőrzése és javítása érdekében számos élőhelykezelési stratégia alkalmazható, amelyek közé tartoznak a következők:

Mezőgazdasági táblák vadfajok igényeihez alakítása: Ahhoz, hogy megfelelő élőhely legyen az apróvad számára a megművelt terület, szükséges a szerkezetüket és a rajtuk folyó művelési módot a vadfajokhoz igazítani. (Lehoczki 2006)

Mezővédő erdősávok és bokros területek telepítése: Az apróvadak számára fontosak az olyan élőhelyek, ahol búvóhelyet találnak a ragadozók elől, és ahol biztonságosan szaporodhatnak. Az erdősávok és bokrok természetes akadályt képeznek, amelyek védelmet nyújtanak az állatok számára

Takarónövények telepítése: A mezőgazdasági területeken alkalmazott takarónövények segítenek megőrizni a talaj minőségét és a nedvességtartalmat, ami hozzájárul a természetes

vegetáció fenntartásához. A takarónövények megfelelő élelmet és búvóhelyet biztosítanak az apróvadak számára. (Faragó 1997)

Vízforrások fenntartása: Az élőhelyek megfelelő vízellátása szintén fontos tényező. Az apróvadak, különösen a mezei nyúl, függnek a vízhez való hozzáféréstől, különösen a meleg, száraz időszakokban. Az élőhelyek körül található természetes vízforrások fenntartása hozzájárul a populációk stabilitásához.

Agrár-környezetgazdálkodási programok: Az Európai Unió által támogatott programok ösztönzik a gazdálkodókat arra, hogy természetbarát módszereket alkalmazzanak, például minimalizálják a vegyszerhasználatot és védjék a természetes élőhelyeket. Ezek a programok segítenek megőrizni az apróvadak élőhelyeit, és hosszú távon biztosítják a fenntartható vadgazdálkodás (NAK 2023).

3. A vizsgálatok módszerei

3.1 A vadásztársaság területének bemutatása

Vizsgálatomat a Soroksár-Gyál Egyesült vadásztársaság területén végeztem 2016 és 2023 között. A társaság megközelítőleg 10500ha teljes területéből csak 2971ha a vadgazdálkodásra alkalmas, a legnagyobb részében urbanizálódott környezet. Összesen hat külön álló körzetre van osztva, leginkább az ott található települések és kerületek külterületei mentén. A XVIII., XX., XXIII., kerületek, valamint Gyál és Vecsés városok és Alsónémedi és Felsőpakony nagyközségek helyezkednek el a területen.

A vizsgáltba bevont részek változatosak. Nagytáblás mezőgazdasági művelés alá vont föld csak kevés található. Alsónémedi és Vecsés közelében leginkább a kisparcellás gazdálkodás jellemző, a többi körzetben sok az elmúlt években csak ugaroltatott szántóföld. Az erdősültség nem haladja meg a teljes terület 15 százalékát. Főként öregedő, vágásérett erdők és sok kisebb kiterjedésű bokros ligetből állnak. Az erdők folyamatos változásokon mentek keresztül. Egy részüket vágás után visszatelepítették, míg más részüket véglegesen kitermelték a főváros vonzáskörzetében épülő logisztikai bázisok létesítésének vagy napelem parkok építésének céljából. Előfordult, hogy két egymást követő évben már nem tudtuk a létszámbecslést ugyan ott elvégezni a beépítéseknek vagy kitermeléseknek köszönhetően. Természetes vízelőhelyként a legfontosabb a gyáli-patak és mellék ágai. Található még néhány magánkézben lévő tó, melyeket sporthorgászatra vagy vízi sportra használnak, de ezek minden esetben el vannak kerítve és a vad számára nehezen megközelíthetők. Számottevő mértékű öntözés folyik ezen kívül a kisparcellás gazdálkodók, valamint a Vecsés környékén működő készgyepet termelő vállalkozások jóvoltából. Érdekesség továbbá, hogy található a területen eltemetett szemétbánya és szennyvíz zagyiszap lerakó is.

A társaság erősen tagolt az itt húzódó M0, M4 és M5-s autópályák, a 4-es és 5-ös számú országutak, valamint a főváros déli kerületeiből induló és a környező településeket összekötő főutaknak köszönhetően. Az utak mentén található átjárási lehetőségek száma kevés, így a vizsgálati területek sok esetben csak jelentős kerülők árán voltak megközelíthetőek.

3.2 Apróvad becslési módszerek

A vadásztársaság a 2000-es évek elejétől kezdődően reflektoros állománybecslést alkalmazott egészen 2020-ig, főként mezei nyúlra. Ezeket rendszerint tavasszal és ősszel végezték el. Nem használták egyik a vadgazdálkodásban kialakított és alkalmazott módszert sem. Kiválasztottak a körzeteken belül útvonalakat és azok mentén haladtak és számolták a fényben a szempárokat. Az esetek döntő részében igyekeztek azonos területeket megvizsgálni adott éven belül a két becslés elvégzésére. Az eredményeket általánosították az egész vadgazdálkodási egység hasznosított részeire. Az így kapott eredmények nem voltak feltétlenül megbízhatóak, bár a teríték adatokat figyelembe véve nem is torzítottak jelentősen. Az alkalmazott gyakorlat a tájegységi fővadászoknak a becslésekbe történő bevonásával változtak. Továbbra is reflektorokat használtak, de a vizsgált területeket megnövelték és az útvonalakon is változtattak a körzeteken belül.

A 2020 tavaszi volt az első becslés, amelyen részt vettem és ahol először használtunk hőkamerát. Még a reflektorokkal egyidőben, hogy összehasonlíthassuk a két eszköz sikerességét. A hőkamerás becslés bizonyult megbízhatóbbnak. Nem befolyásolták nagy mértékben a terepviszonyok és a vegetáció sem. A hőjeleket egyszerűbb volt számolni és nem számított a mezei nyulak esetében, hogy a fény irányába fordulnak-e vagy sem. Nagyobb területen pontosabb adatokat tudtunk feljegyezni ezzel a módszerrel. A másik előnye, hogy nem igényel folyamatos haladást és ezzel nem zavarjuk a nyulakat, így csökkentve az elmozdulásukból adódó újra számlálás lehetőségét. A vizsgálni kívánt területek kevés megállás mellett átvizsgálhatóak.

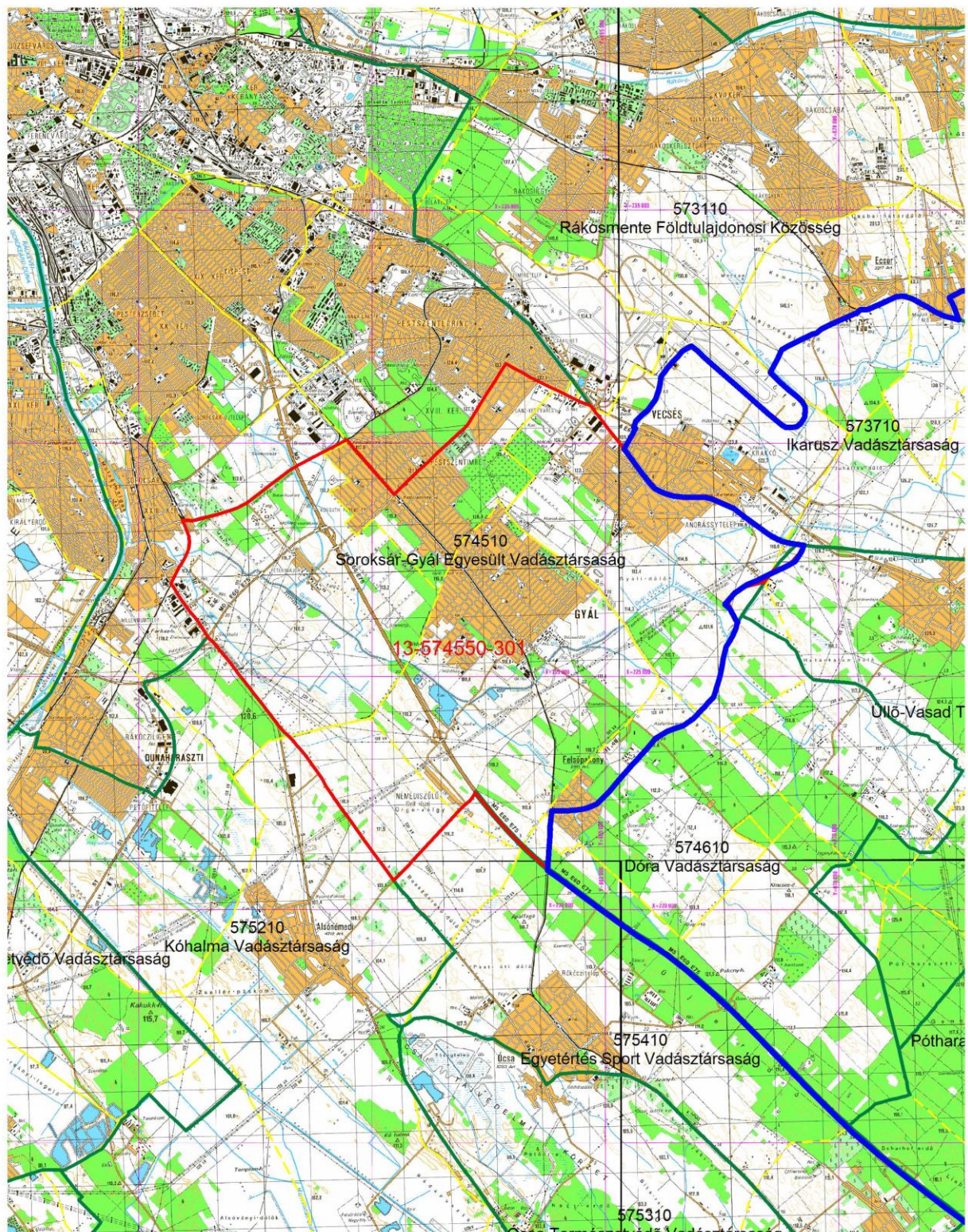
3.3 OVA adatgyűjtés

Saját feljegyzéseim mellett a becslési és teríték adatokról az Országos Vadgazdálkodási Adattártól kértem összesítést, amit meg is kaptam.

M = 1 : 50.000

A vadászati hatóság ajánlása a 13-574550-301 kódszámú vadászterület
2017-2037 közötti időszakra érvényes határait (2016. 03. 31.)

- 1A Új vadgazdálkodási egység kódszáma
- Tájegység határ
- Megyehatár
- Új vadgazdálkodási egység ajánlott határa
- Közelgő rendezendő területek
- Régi vadgazdálkodási egységek határa
- Településhatár

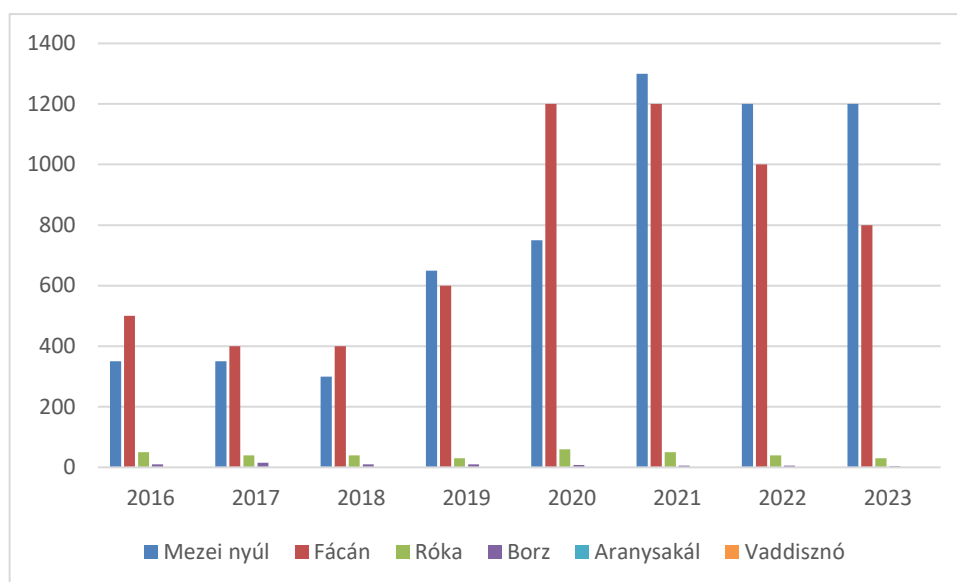

Kép2.: Soroksár-Gyál Egyesült Vt. területe (forrás: Felsőpakony.hu)

4. Eredmények és értékelésük

4.1 A 2016 és 2023 év közötti becslési adatok áttekintése

Méréseimet a Soroksár-Gyál Egyesült Vadásztársaság területén végeztem a 2016 és 2023 közötti időszakban. Az általam begyűjtött becslési adatokat az alábbi ábrában összegeztem.

Ábra 1. – 2016 és 2023 közötti becslési adatok

Ahogy az ábrán látszik egy egyértelműen növekvő tendenciát állapíthatunk meg a nyúl és fácán populációjában. Az első három év becslései nem mutattak jelentős eredményt, sőt a 2018-as évben még visszább is esett a mezei nyúl egyed száma. Ez idő tájt a vadásztársaság nem foglalkozott élőhelyfejlesztésekkel és jelentősebb ragadozó kontrollal sem. Az egyedszám csökkenését látva történtek bizonyos intézkedések, mint például intenzív téli etetés, kukoricával, árpával és szálas takarmánnyal. Emellett fontos lépés volt, hogy a mezei nyúl predátorainak gyérítésére nagyobb hangsúlyt fektettek. Új módszer bevezetésével növelték a hatékonyságot, mégpedig hattyúnyak és a testszorító csapdák kihelyezésével a löfegyveres ritkítás mellett. Még egy meghatározó döntést hozott a társaság, amikor megváltak az egyik hivatásos vadásztól, aki bizonyítottan elhanyagolta a rábízott területeket. 2018-tól a növekedő eredmények az újonnan bevezetett intézkedéseknek és azok betartásának és betartatásának köszönhetőek és annak is, hogy az eddig rosszul gondozott körzeteket új vadőr vette át. Ez nyomon követhető a diagrammon is, hogy a nyúl állomány növekedése 2018-tól mutat jelentős fejlődést.

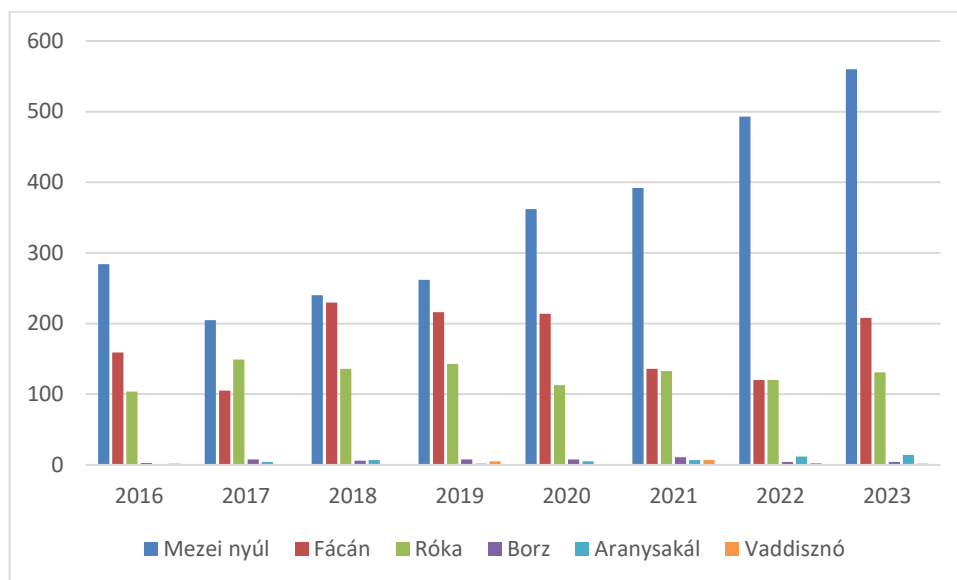
Másik fontos apróvad faj a területen a fácán, melynek becslési eredményei, ha nem is olyan mértékben, de hasonló növekedés mutattak, mint a mezei nyúl egyedszámai, sőt a vizsgált időszak első három évében állománya nagyobb létszámban mutatkozott, mint a nyúlé. Korábban még jóval nagyobb arányban volt jelen a fácán számára kedvező élőhely, mint például a nagy kiterjedésű bokros gazos területek vagy a nádasok. A becslési adatok alapján 2018 és 2021 év között dinamikus növekedett a fácán egyedszáma is, a nyúl érdekében hozott intézkedéseknek köszönhetően, ezek pozitív hatással voltak a fácán állományra is. A 2021 és 2022 év roppant aszályos nyarai negatívan hatottak a fácán populációjára és az adatok alapján jelentős csökkenés volt tapasztalható. Ebből adódóan a 2023-as évre sem volt várható javulás a fácán egyedszámában. Az időjárás okozta nehézségek mellett a folyamatos élőhelyvesztés is befolyásolja az állományának alakulását.

A ragadozók tekintetében a területen észleltek aranysakált és borzot is, de az apróvad legfőbb ragadozója a vörösróka. A róka becsült egyedszámai nem mutatnak különösebb eltérést a vizsgált években, ami ellentmondásban áll azzal az elmélettel miszerint, ha a zsákmányállat száma növekszik akkor a predátorénak is növekednie kell. Ezen elmélet mentén gyanítható, hogy a becsült adatok nem tükrözik a valóságot a ragadozók esetén. A borz esetében a becsült érték nem volt számottevő, míg az aranysakállal egyáltalán nem számoltak.

Meg kell említenem még a vaddisznót, mint esetleges ráható tényezőt az apróvadgazdálkodásra, de a területen csak váltóvadként van jelen, így nem is került bele egyik számolásba sem, mivel mintavételezés közben sem talákoztunk egyetlen egyel sem.

4.2 A 2016 és 2023 év közötti teríték adatok áttekintése

Az alábbi ábrán a Soroksár-Gyál Egyesült Vadásztársaság területén 2016 és 2023 közötti időszakban vizsgált vadfajok teríték adatait foglaltam össze.

Ábra 2. – 2016 és 2023 közötti teríték adatok

A mezei nyúl hasznosításnak alakulása a 2018-as évtől emelkedő tendenciát mutatnak köszönhetően a már a becslések kapcsán említett intézkedéseknek. Emellett meg kell említeni, hogy nagyobb hangsúlyt fektettek a meleg és aszályos hónapokban az itatók rendszeresítésére, ami jelentősen befolyásolta az apróvad állományok túlélési esélyeit. Ezen felül fontos lépés volt a vadászatok szakszerű ütemezése és lebonyolítása. A régi hosszan elnyúló, nagy területet felölelő apróvad hajtásokat, a rövidebb, kis területekre koncentráló vadászatok váltották. Ennek a módszernek a fő lényege, hogy a hajtó vonalban haladók nem kerülnek messzebb egymástól a vadászias lőtávolságnál, ami 30-40 méter, így a visszatörő nyulakat nagyobb sikerességgel lehet terítékre hozni, valamint ezáltal kisebb területen hosszabb szárnnyal felálló U alakú hajtások az oldal irányba menekülő nyulakat is hatékonyabban ejti el.

A másik lényeges az élőhelyfejlesztés megvalósítása volt. A vadföldek létrehozásával, ahol erre lehetőség adódott továbbá a földtulajdonosok közösségével történt megállapodás útján, aminek keretében meghagyták a mezővédő erdő- és bokorsávokat és nem vágták az árokpartokat rendszeresen. Ezekkel a lépésekkel rejtőzködő és táplálkozó helyeket hozva létre.

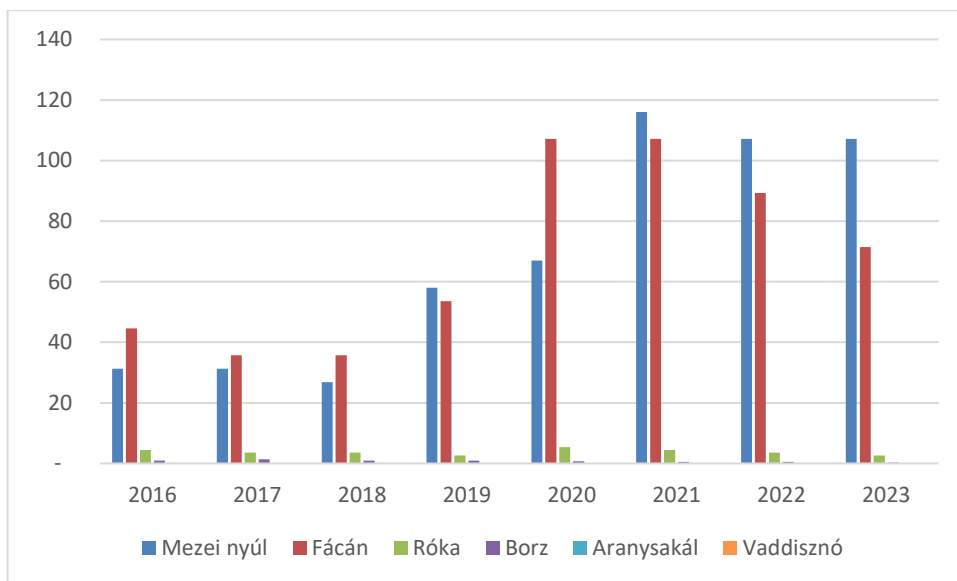
A ragadozók terítékadatai a becsült értékekhez képest kiemelkedően magasak. A várakozásokkal ellentétben minden évben legalább a duplája esett vörösrókából mint az előre jelzett mennyiség. Emellett a hivatásos vadászok rendszeresen járják a körzeteiket és keresik a kotorékokat, amiket regisztrálnak és ha a társaság valamilyen okból kifolyólag nem tudja ezeket megszüntetni akkor minden évben újra felkeresik őket és ellenőrzik, hogy lakottá váltak-e. Főleg az éjjel látó eszközök engedélyezése (hőkamera keresőtávcső) óta éjszakába nyúlóan lőfegyverrel is jelentős mennyiséget ejtenek el. Ezen felül a társaság némely apróvad hajtás után ragadozó vadászatonkat is szervez ezzel is növelve az elejtések számát. A borz terítékadatai nem magasak, így kijelenthetjük, hogy nem okoz nagy problémát az apróvadgazdálkodásban. Az aranybakál a vizsgált időszakban egyszer sem került a becslési adatok közé, ezzel szemben minden évben került elejtésre, 2022 és 2023 években már több mint 10 db-ot is sikerült lőni és fogni.

A vaddisznó esetében az elejtések száma elhanyagolható, csak váltóvadként tartózkodik a területen.

4.3 A 2016 és 2023 év közötti becslési és teríték adatok körzetenkénti áttekintése

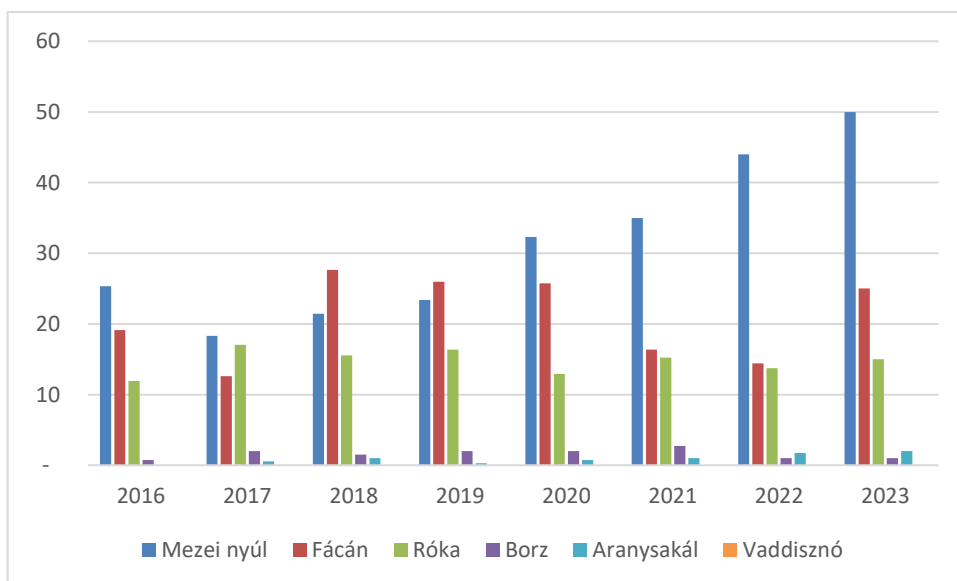
4.3.1 Egyes körzet

Az egyes körzet területi adottságát tekintve 10%-ban erdősült és 90%-ban kisparcellás mezőgazdasági földekből tevődik össze. Ezek zömében magánkézben lévő kertek és kisterjedésű szántók, valamint itt található a MATE Soroksári Tangazdasága is. Az élőhelyeket tekintve magas potenciállal rendelkezik, jó apróvadgazdálkodás folytatható rajta. A vizsgált körzetek közül ez a legkisebb. Természetes vízellőhely a Gyáli-patak és három mára már magán kézben lévő tó.

Ábra 3. – Egyes körzet becslési adatok

A becslési adatok ebben a körzetben voltak a legkisebbek, egyrészt a mintavételezési útvonalak rövidsége miatt, másrészt a magas vegetáció miatt a reflektoros módszerrel nehéz volt a mezei nyulak számlálása. Az utolsó három évben az értékek jelentősen megnövekedtek köszönhetően a hőkamerás becslési módszernek és annak, hogy a körzet jó gondozásba került. Ahogy az a becsült adatokból is látszik ez többnyire fácános terület volt. A terület erdősültsége, ami leginkább magas bokrosokból áll a ragadozók számára is jó bújóhelyet biztosít így a terület nagyságához képest egész magas az becsült rókák száma is.

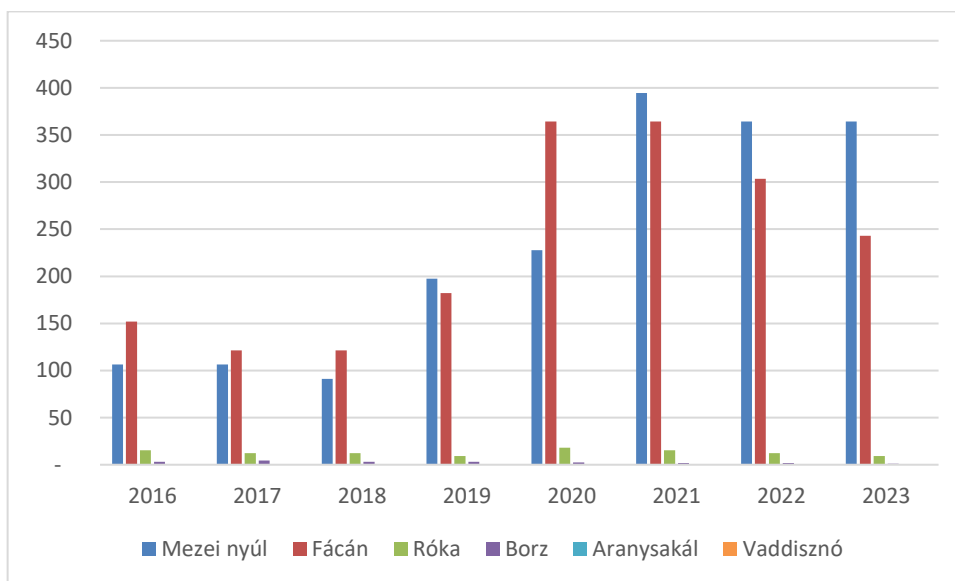
Ábra 4. – Egyes körzet teríték adatok

Nagy a zavartság, folyamatos az emberi jelenlét és ez a hajtások megtartását és lebonyolítását is megnehezíti. Dacára az elmúlt évek magas becslési számainak a mezei nyúl terítke messze elmarad a várakozásoktól ahogy a fácáné is.

A ragadozók csapdával történő megfogása is itt volt az egyik legsikeresebb, az elejtett egyedek közül csak egy-egy darab került kilövésre.

4.3.2 Kettes körzet

A kettes körzet egy autópályákkal körülvett terület. Az egyes körzethez hasonlóan ez is hasonlóan jó adottságokkal rendelkezik az apróvad gazdálkodás tekintetében. A Gyáli-patak itt is megtalálható, ami az ivóvizet biztosítja, de ezen kívül találhatók még lápos nádassal borított területek is. Ebben a zónában van még egy használaton kívüli szemétbánya, melynek területe teljesen elvadult így kiváló élőhelyet biztosít az itt élő vad fajok számára. Kizárólag monokultúras földművelés zajlik, bár ezeknek a fele az elmúlt években ugaroltatva voltak. A teljes terület körülbelül 10%-a erdősült mely friss telepítésekből és a táblák közötti fasorokból áll.

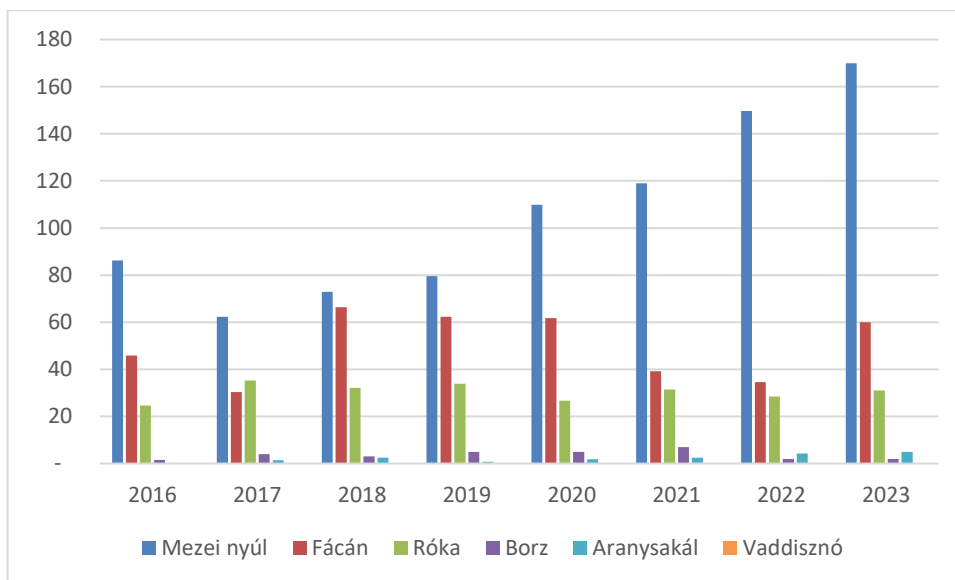

Ábra 5. – Kettes körzet becslési adatok

Sok a jól belátható nagy terület ezért azok mentén jelölték ki a becslési útvonalakat, ami pontosabb és megbízhatóbb adatokat eredményezett. Az elvégzett élőhelyfejlesztések jól mutatják hatásukat, az itatással és a takarmányozással jelentős egyedszámnövekedés érték el, illetve a műveletlen földek kiváló élőhelyet nyújtottak a mezei nyúl számára, aminek a

szaporulata ennek köszönhetően megnőtt. Ezen körülmények a fácán számára is kedvezőek, mint ahogy a fenti ábra adatain is látszik.

A zsákmányállat sűrűségének köszönhetően itt volt feltételezhető a legnagyobb ragadozó jelenlét is.

Ábra 6. – Kettes körzet teríték adatai

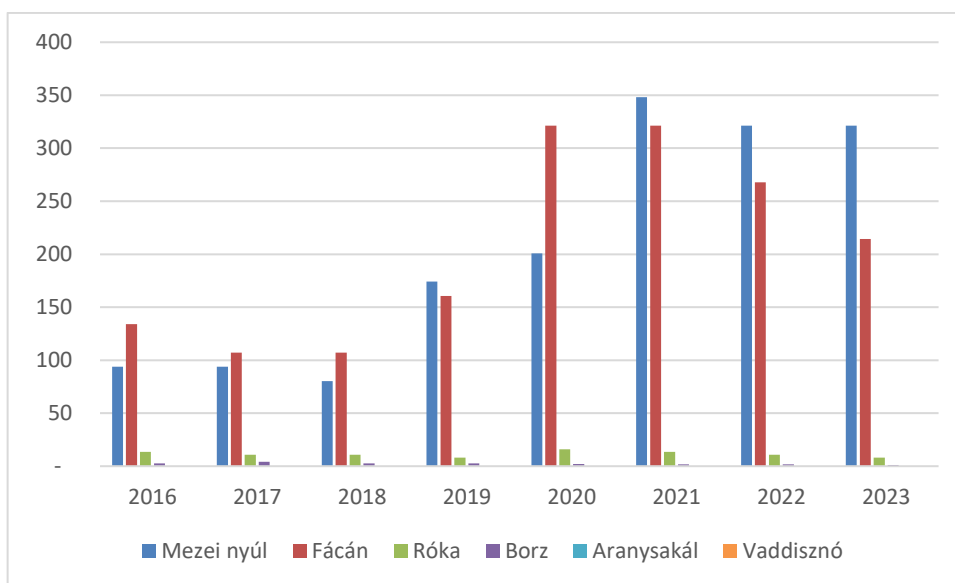
A legjobban megvadászható körzet révén a hasznosítás számai itt alakultak a legjobban. A művelés alá vont területek helyzetéből adódóan jó eredménnyel záródó hajtásokat tarthattak. A vadásztársaság egész területét figyelembe véve, ebben szektorban a legmagasabbak a mezei nyúl teríték adatai.

A fácán itt is elmarad a várakozásoktól, leginkább az ugaroltatott területeken történő kaszálások miatt, mert azok sokszor költési időben és vadriasztók alkalmazása nélkül történtek.

Itt a legsikeresebb számokban kifejezve a ragadozógyérítés, mivel itt esik a legtöbb róka és borz, valamint az aranysakál is.

4.3.3 Hármas Körzet

Adottságait tekintve szintén kitűnő élőhely, mivel sok konyhakerti növényt természetnek ezen a részen, kisparcellás elrendezésben. A köznyelv ezt Alsónémedit és környékét csak „Budapest éléskamrájának” hívja, mivel megtalálható itt sárga- és fehérrépa, cékla, káposztafélék és burgonya is. Csak 5%-ban erdősült és 95%-ban mezőgazdasági művelés alatt áll. Természetes vízelőhelye elhanyagolható, viszont művelési jellegéből adódóan nagyfokú öntözés zajlik, ami kielégíti a szükségleteket.

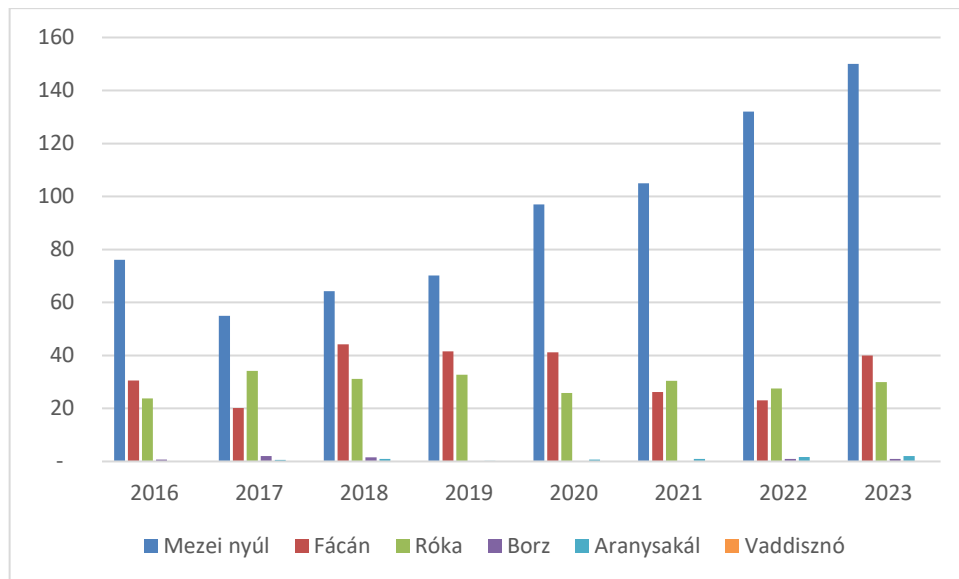

Ábra 7. – Hármas körzet becslési adatok

Ez szintén egy jól belátható ezáltal jól becsülhető terület és az adatok itt is megbízhatóak. A mezei nyúl itt is hőkamerával történő vizsgálatok alatt vált igazán láthatóvá, ami rögzített eredményeken is jól észrevehető.

A körülményeknek köszönhetően a fácán állományát itt is jelentősre tették, volt olyan év, ahol a mezei nyúlnál is többre számítottak.

Ugyan olyan okokból kifolyólag, mint a kettes körzetben, itt is hasonlóan magas ragadozó egyedszámmal kalkuláltak.

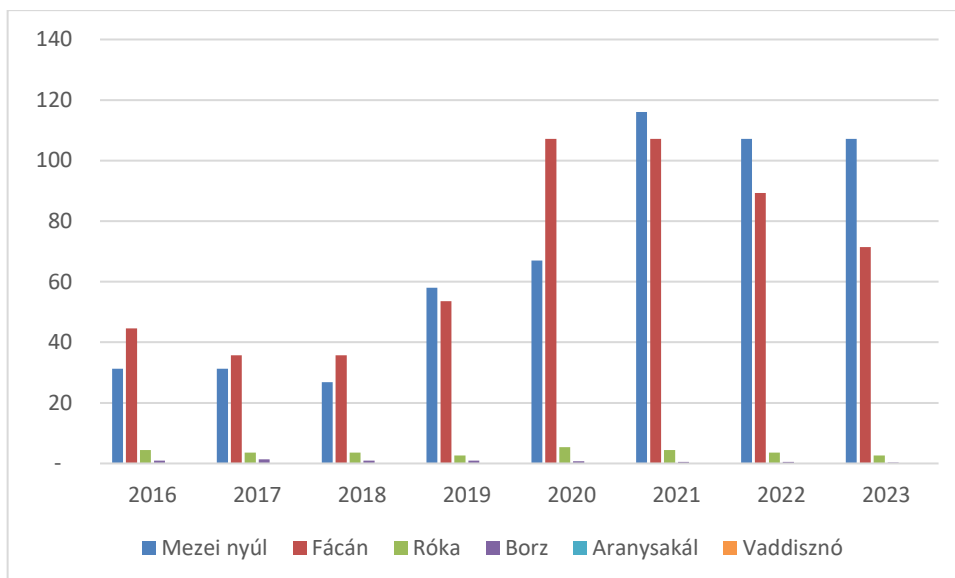
Ábra 8. – Hármas körzet teríték adatok

A mezei nyúl hasznosítási adataiban minden a várakozásoknak megfelelően történt. Könnyen és jól hajtható terület révén magas terítékű vadászatok voltak a jellemzők. A kettes körzethez viszonyítva jobb élőhely révén nagyobb elejtési számokat várnánk, de a novemberi zöldség betakarítások nem teszik lehetővé az apróvad vadászat megtartását ezért jellemzően az itt megtartott hajtás december második felére esik és addigra a vadásztársaság számára adott kilövési terv már kimerülőben van.

A fácán számai viszont messze elmaradnak az elvártaktól.

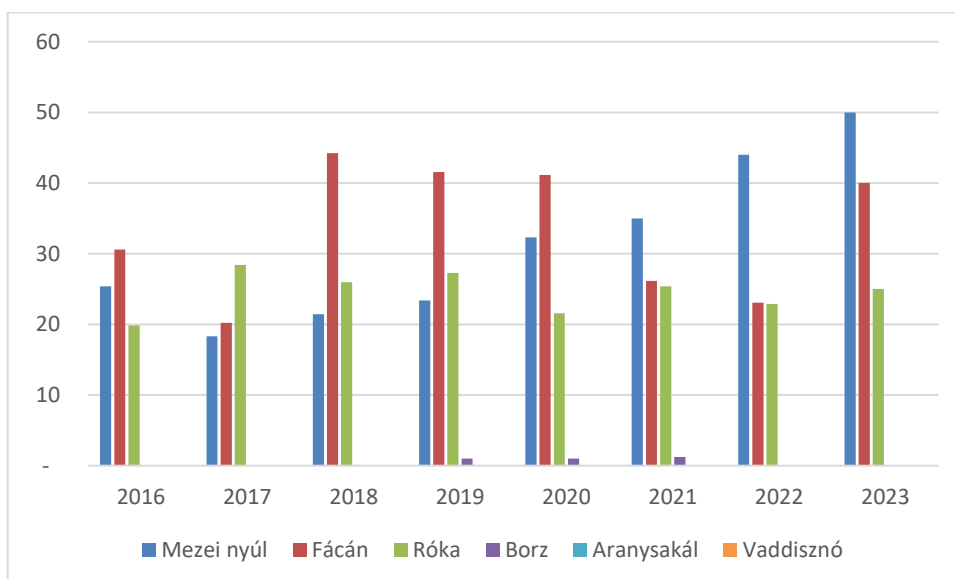
4.3.4 Négyes körzet

A terület 30%-ban öregedő szálerdő, 10%-ban vizesélőhely, ami leginkább a Gyáli-patak elágazásaiból kialakult lápos területek és 60%-ban mezőgazdasági terület. Műveltségét tekintve szinte kizárólag ugaroltatott kaszálók, csak a tanyák környékén található egy-két kultúrnövénnyel bevetett rész. Alakja alapvetően hosszúkás melyet egyik oldalról az M5 autópálya, másíkról a teljes terjedelmében lakott terület szegélyez, így a zavartság is kifejezetten magas. Ezeken kívül található még itt egy nagyterjedésű szennyvíz zagyiszaplerakó, ami jelentősen csökkenti az élőhely méretét.

Ábra 9. – Négyes körzet becslési adatok

Nehezen becsülhető szektor, mivel domborzata a meglévő nagy felületek átláthatóságát megnehezíti, így vizsgálatok megbízhatósága is alacsony, mivel az alkalmazott reflektoros és hőkamerás módszerek mellett is nagy területek bejárását igényelte a számlálás folyamata. A terület adottságaiból kiindulva magas egyedszámot vártak a mezei nyúl esetében, de valószínűsíthetően az emberi jelenlét negatív hatásai miatt nem tudott erősödni a populációja. A vizes élőhelyek környéke a fácánnak kedvező bokros, ligetes, gazos és nádassal borított, amelyek egész évben érintetlenül maradnak, ezzel biztosítva a fészkelő helyek sértetlenségét. A ragadozók számát tekintve itt is megfigyelhető az alul becsültség, bár az élőhely tulajdonságaiból kiindulva magasabb eredményekre számíthatnának.

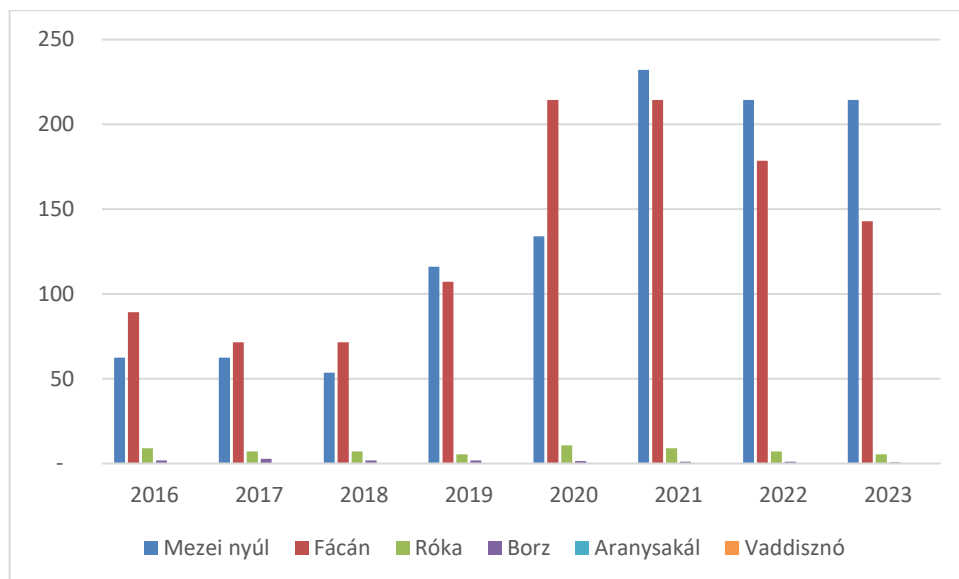

Ábra 10. – Négyes körzet teríték adatok

Az elejtési adatokból is jól látszik, hogy nem kifejezetten nyulas hely. Leginkább az erdőkbe húzódnak melyeknek a levadászása sokszor csak komoly nehézségek és akadályok leküzdése árán kivitelezhetők. A körzetben található jobb minőségű élőhelyeket a társaság a januárban megrendezett fácánhajtasokra tartja vissza, így az ilyenkor látott nyulakat már nem ejthetik el. Ezzel szemben a ragadozóknak kifejezetten kedvező terület, köszönhetően a fedettségnek és a város peremén fellelhető háztartási hulladéknak. Ahogy a többi vadfaj esetében is, a rókák kézre kerítése is csak nehezen, leginkább itt is csak csapdázással elvégezhető.

4.3.5 Ötös körzet

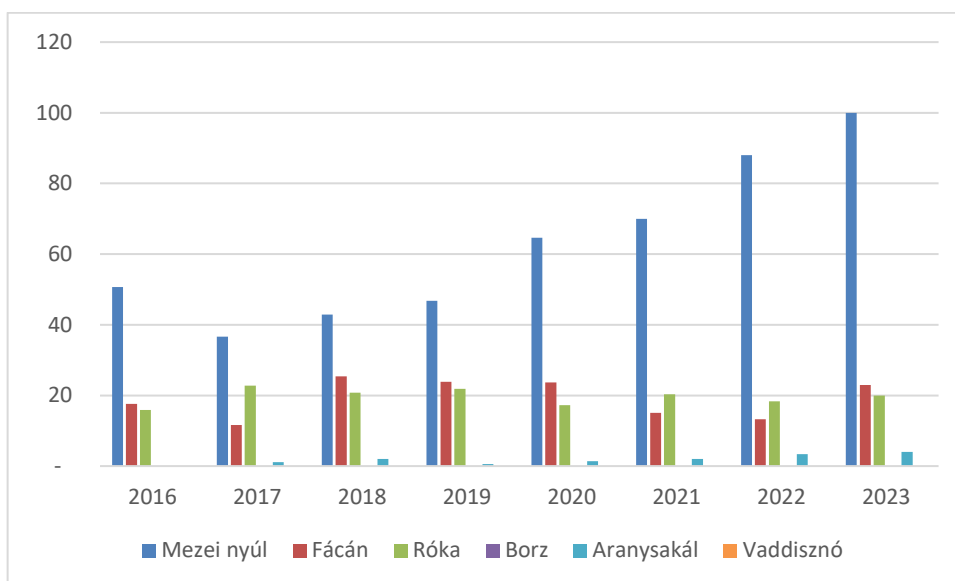
A körzet 85%-ban erdősült, melynek 30%-a az elmúlt években került telepítésre. A fennmaradó 15% folyamatosan művelt kisméretű mezőgazdasági földekből tevődik össze. Vizes élőhelyek egyáltalán nem találhatóak, ezért csak mesterséges itatók biztosítják a vízforrást.

Ábra 11. – Ötös körzet becslési adatok

A nagyarányú fedettség nem ígért könnyű terepi munkát, de a fás területek mentén húzódó hosszú utakról jól becsülhető volt éjszaka előbújó mezei nyulak száma. Az erdei élőhelyeket elválasztó művelt földek és gondozatlan zöld szegélyek megfelelőek a nyúl számára. A fácán esetében leginkább az élőhelyből kiindulva történt a becslés, ami ennek megfelelően arányaiban magas számokat eredményezett.

A többi vizsgált vadgazdálkodási egységhez hasonlóan itt is alul lett becsülve a ragadozók száma.

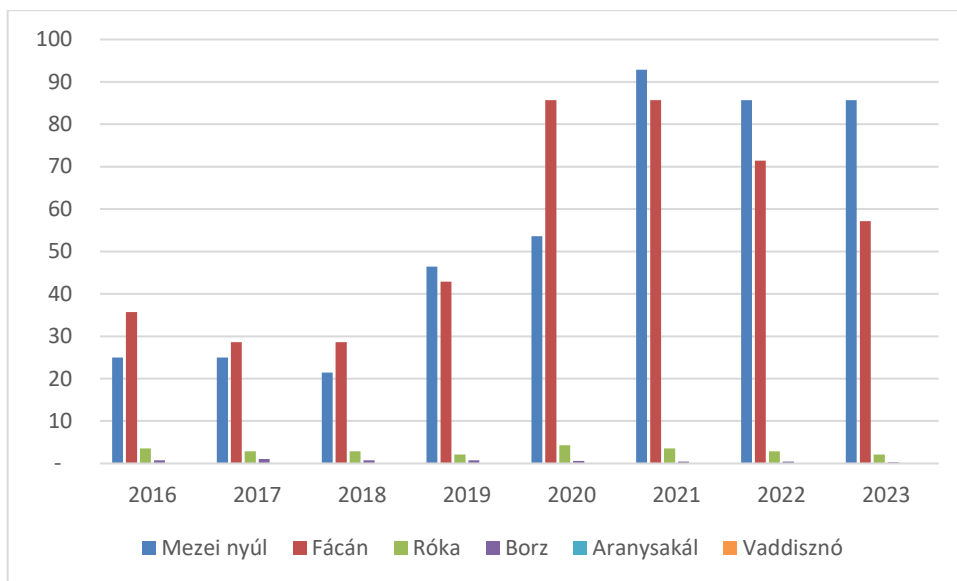

Ábra 12. – Ötös körzet teríték adatok

A terület hatékonyan vadászható ezért a nyúl teríték adatok is kedvezően alakultak. Ezzel szemben a fácán elejtések száma meglepően alacsonynak bizonyultak. A magas erdőkben nehezebben vadászható, a másik pedig, hogy a területen az adatok alapján is jól láthatóan intenzív a ragadozó jelenlét. Említésre méltó még hogy itt is viszonylag magas a sakál elejtések száma.

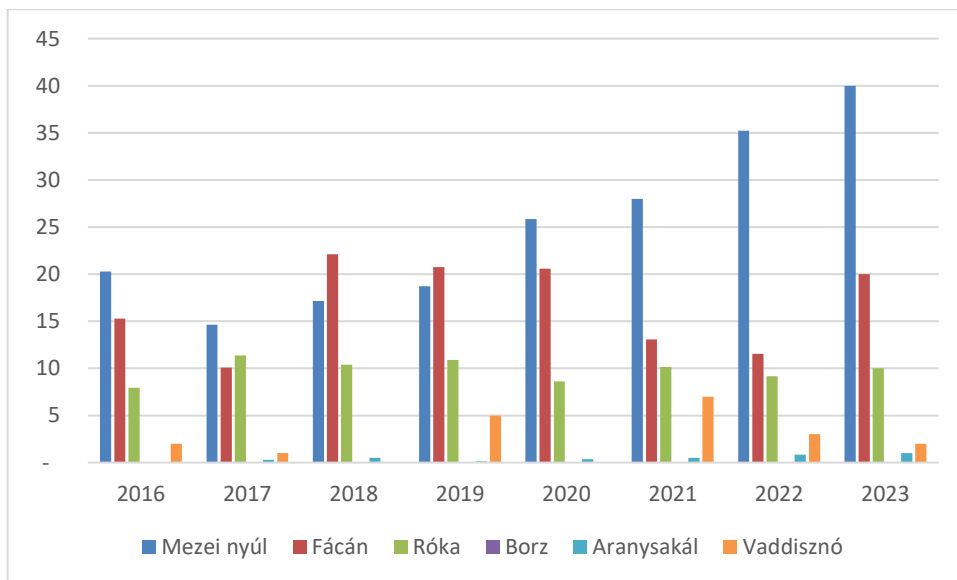
4.3.6 Hatos körzet

Ennek a körzetnek csupán 30%-a alkalmas vadgazdálkodásra, ugyanis egyre inkább urbanizálódik. Az folyamatosan megépülő lakóparkok hozták magukkal, hogy a területen szinte állandó az emberi jelenlét, gondolva itt a kutyasétáltatókra is. A vadászatra alkalmas területek 30%-ban cserjés ligeterdők és 70%-ban műveltföldek. Nagy mennyiségben található készgyep ellőállítás, amelyek folyamatos öntözés alatt állnak így állandó vízforrást biztosítanak az apróvad számára, valamint jelentős terjedelemben fellelhetők a közelben lévő állattenyésztő telepeknek vetett lucernatáblák.

Ábra 13. – Hatos körzet becslési adatok

A becslési adatok leginkább csak a művelt területekről származnak, mivel azon területeken, ahol az emberi jelenlét magasabb nem lehetett biztos eredményeket rögzíteni ezért azokon a helyeken egy-két kivételt leszámítva többnyire csak átlagoltak. A többi vizsgált körzethez hasonlóan a fácán állománybecslése is többnyire a területi adottságok alapján történt.

Ábra 14. – Hatos körzet teríték adatok

A városiasodás miatt a vadászati lehetőség egyre fogyatkozik, de a terület kellő gondozásának köszönhetően, a elejtések száma évről évre növekszik, ami a teríték adatokon is egyértelműen látszik a mezei nyúl esetében.

A fácánvadászatok itt is csak januárban zajlanak, leginkább kis létszámmal a megmaradt szigetszerű élőhelyeken, alacsony terítéssel.

Az elejtett ragadozók száma itt a legalacsonyabb, ez is összefüggésben lehet a szűkülő élettérrel, de ahogy az ábrán is látható minden évben nagyjából azonos a teríték.

A vaddisznó leginkább ebben a körzetben fordul elő, a szomszédos vadásztársaság területéről átváltva.

5. Következtetések és javaslatok

Dolgozatom célja, hogy bemutassam a Soroksár-Gyál Egyesült Vadásztársaság apróvad, azon belül is első sorban a mezei nyúl gazdálkodásának alakulását 2016 és 2023 közötti időszakban az általam gyűjtött adatok alapján. Azt gondolom, hogy főváros közvetlen közelében, nagy fokú zavartság mellett is az elmúlt években figyelemre méltó eredményeket értünk el.

A kezdeti nehézségek után bizonyosságot nyert számomra, hogy kellő szakirányú hozzáállással és odafigyeléssel, valamint a valós problémák időbeni felismerésével és az azok kezelésére hozott intézkedésekkel jelentős sikereket lehet elérni. Az általam feldolgozott adatok alapján a mezei nyúl populáció egy stabil növekedést mutat, amelyek mind a becslési, mind a teríték adatokban megfigyelhetők. Véleményem szerint a vadásztársaság rendelkezik minden fontos erőforrással további fejlődéshez, úgy humánerőforrás, valamint területi adottságok. Megítélésem szerint az irány jó, amit eredményekkel is alá lehet támasztani, de vannak területek, ahol lehetne még tovább fejlődni.

A fácán teríték adatai hullámzó értékeket mutatnak ahogy becslési számok is, viszont a becsült állományhoz képest a terítékek alakulásai kevésnek hatnak. Ennek egyik oka lehet az ivararány vagyis az egy kakasra jutó tyúkok száma, ami esetünkben megközelítőleg 1:6. Másik oka az alacsonyabb terítékeknek, hogy a mezőgazdaság alá vont területeken nagy mennyiségben használnak gyom- és rovarirtószereket, melyek felelősek a csibék táplálékának eltűnéséért, ezzel az utódok mortalitását okozva.

Ok illetve szerencsés változás lehet például a vadőr személyében történt változás vagy a már említett csapdák kihelyezése melyek így beváltották a hozzájuk fűzött reményeket, a felét teszi ki az ily módon elejtett egyedek az összes terítéknek. Az egyes körzet megvadászása fácán vonatkozásában például mindig is kihívásokkal volt teli és ez a terítékadatokon is látszódik (4-es ábra). A kettes körzet fácánterítékain az utolsó év számai jól mutatják az élőhelyeinél az aszályos időszakban végzett itatások szükségességét (6-os ábra). A hármas körzet fácánterítéke is elmarad az elvárttól, aminek az egyik oka növényvédőszeres használatából adódó fehérjében dús rovertáplálék hiány, illetve a magasszámú ragadozó jelenlét (8-as ábra).

A változtatásokat több fronton szükséges véghez vinni, ilyen a rendelkezésre álló humánerőforrás jobb felhasználása. Jelen esetben a vadgazdálkodási munkák döntő részét csak a hivatásos vadászok végzik, ide sorolnám még az intenzív ragadozó gyérítést is. Véleményem szerint nagyobb mértékben kell bevonni a társaság tagjait is az elvégzendő feladatokba, úgy, mint vadgazdálkodási eszközök létesítése (itatók, etetők) és azok gondozása és feltöltése akár

társadalmi munka keretein belül, de azon túl is. Az elmúlt évek aszályos időszakai rámutattak, hogy igen nagy szükség van a víz területre való kijuttatására, legfőképpen a fácángazdálkodás érdekében. Mivel vannak olyan körzeteink, ahol az elmúlt években csak alig, vagy egyáltalán nem volt mezőgazdasági kultúra megtalálható ezért úgy gondolom, hogy ezeken a területeken az általános etetésen felül célzottan nagyobb mennyiségű takarmány kijuttatása szükséges. Ezzel egyidejűleg nagyobb mértékben javaslom használni az árpát ilyen célokra, mint a kukoricát.

Fontosnak tartom továbbá még több ragadozó gyérítő vadászat szervezését a teljes tagság számára, ezzel elősegítve a további apróvad populációk növekedését és ezáltal a teríték pozitív arányú alakulását. A jelenlegi vadászati évben engedélyezettek az éjjellátó céltávcsövek használata, amelyek véleményem szerint nagyban növelhetnék a predátorok elejtését az egyéni vadászatok alkalmával.

Az élőhelyfejlesztésre is nagyobb hangsúlyt fektetnék, leginkább vadföldek telepítésével és még több gázos szegély és csatornapart megtartásával. Ugyanakkor itt fontos megjegyezni, hogy az ugaroltatott területek és árokpartok kaszálása előtt és közben folyamatos vadriasztó intézkedéseket és eszközöket alkalmazni, mivel a területbejárások alkalmával rendszeresen találtunk eltaposott fészkeket és fiatal nyúl tetemeiket.

Ugyan dolgozatomban nem tértem ki rá, de a vadásztársaság a 2021-es évet követően főként mezei nyúlra bér vadászatok is szervez, ezek száma évente kettő. Egy még inkább növekvő állomány esetén további értékesített vadászatokat létesíthetnénk vagy akár nyúl befogást is végezhetnénk ezzel növelve a vadásztársaság anyagi stabilitását és a szükséges takarmányok és eszközök beszerzésének lehetőségét. Véleményem szerint érdemes lenne a fácán populációját is minél inkább erősíteni, ha nem is önálló lehetőségként, de a bér vadászatok alkalmával, mint kiegészítő bevételi forrást tudjuk alkalmazni.

6. Összefoglalás

A dolgozatom fő témájának a mezei nyulat és a vele történő gazdálkodás bemutatását választottam. Az elmúlt évtizedekben magyarországi populációi folyamatosan csökkentek és átfogó egységes intézkedések és betartatásuk nélkül ez a tendencia nem fog megállni, pedig alapvetően egy jól alkalmazkodó fajról beszélünk.

Céлом volt, hogy egy olyan vadásztársaság elért eredményein keresztül vizsgáljam az apróvadgazdálkodást amelynek magam is tagja vagyok, így közvetlen közletről figyelhettem meg hogy megfelelő irányítással és intézkedésekkel a fejlesztésekre tett törekvések megvalósíthatók. Tanulmányaim során megismert gazdálkodási nehézségek és veszélyek valóságosak és az azokra adott megoldások is amiket saját magam megtapasztalhattam. Szerettem volna megmutatni, hogy a hasonló adottsággal rendelkező körzetekben milyen eltérések mutatkozhatnak főként a teríték adatokban, köszönhetően akár az alulbecsült ragadozó jelenlétnek vagy akár csak a városiasodott környezetben az emberi zavarásnak. Fontos feladat reagálni a folyamatosan változó környezeti hatásokra és a megállíthatatlanul bekövetkező terület veszteségekre.

Véleményem szerint a dolgozatom hasznos lehet hasonló adottságokkal rendelkező vadgazdálkodási egységeknek is a fejlődéshez, hiszen az általam elvégzett vizsgálatok rámutatnak, hogy megfelelő élőhelyfejlesztéssel és ragadozógazdálkodással, továbbá kemény munkával a kívánt eredmény elérhető.

7. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném kifejezni köszönetemet Varga Sándornak, a Soroksár-Gyál Egyesült Vt vadászmesterének, a rengeteg adatgyűjtéssel töltött órát.

Továbbá külön szeretném megköszönni Balázs Mariannának az éveken át tartó támogatását.

Dunakeszi, 2024. november

Koreczky Gábor

8. Irodalomjegyzék

- AZ AGRO-ÖKOLÓGIAI PROGRAM a 2023-2027-es támogatási időszakban, NAK, az Agrárminisztérium és a Magyar Államkincstár munkatársai, 2023, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Bartholy, J. et al (2012): Regional climate change impacts on wild animals' living territory in Central Europe; Eötvös Loránd University, Department of Meteorology, Budapest 14pp
- Borzsák, B. et al (1981): A hivatásos vadász kézikönyve, Mezőgazdasági Könyvkiadó Vállalat, Budapest
- Csányi, S. (2007): Vadbiológia, Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Faragó, S. (1997): Élőhelyfejlesztés az apróvad-gazdálkodásban, Mezőgazda Kiadó, Budapest 356 pp
- Farkas, P. et al: ANALYSIS OF SOME POPULATION PARAMETERS OF THE BROWN HARE (LEPUS EUROPAEUS PALLAS, 1758.) IN TWO HUNTING AREAS ON THE HUNGARIAN GREAT PLAIN, 2016, <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/36b0fb29-a453-4949-9d06-ed16271020d7/content> (2024 október)
- Heltai, M. (2004): Élőhelyfejlesztés és javítás. Egyetemi jegyzet. Szent István Egyetem, Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék, Gödöllő, 96 pp.
- Heltai, M. et al (2010): Emlős Ragadozók Magyarországon, Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Langbein, J. et al: Techniques for assessing the abundance of Brown Hares *Lepus europaeus*, Online Library, 2002 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1046/j.1365-2907.1999.00040.x> (2024 november)
- Lehoczki, R. és Csányi, S. (2006): Földrajzi Információs Rendszerek alkalmazása az élőhelyfejlesztésben
- http1, MATE Hírek, <https://uni-mate.hu/h%C3%ADr/-/content-viewer/a-sakal-elterjedesenek-okai/20123> (2024 november)
- Mátrai, Gáborné (2004): Erdei élőhelyfejlesztés. Egyetemi jegyzet. Szent István Egyetem, Vadgazda Mérnöki Szak, Gödöllő, 80 pp.
- Sipke E. van Wieren et al (2006): Climatic factors affecting a brown hare (*Lepus europaeus*) population, Resource Ecology Group, Wageningen University, Wageningen
- Sliwinski, K. et al: Habitat requirements of the European brown hare (*Lepus europaeus* Pallas 1778) in an intensively used agriculture region (Lower Saxony, Germany), BMC Ecology, 2019 <https://bmcecol.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12898-019-0247-7> (2024 november)
- Szemeti, L. et al (2005): Vadászati Állattan és Etológia. Emlősök. Egyetemi jegyzet. Szent István Egyetem, Vadgazda Mérnöki Szak - Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék, Gödöllő, 103 pp.
- Tarnawa, Á. et al: Effect of agro-ecosystem components on the population dynamics of European brown hare (*Lepus europaeus* Pallas), 2010, <https://akjournals.com/view/journals/014/58/4/article-p419.xml> (2024 október)
- Tóth, K. Majzinger, I. (2013): Módszertani javaslat egyes klímatis tényezők mezei nyúlra (*lepus europaeus*) kifejtett hatásainak vizsgálatához
- Újhegyi, N (2023): Az élőhelyfejlesztés és ragadozógazdálkodás hatása a mezei nyúl (*Lepus europaeus*) populáció dinamikájára, Doktori (PhD) értekezés tézisei, Magyar Agrár - és élettudomány Egyetem, Gödöllő, 33 pp

NYILATKOZAT

KORCZYK GÁBOR (név) (hallgató Neptun azonosítója: EF2AVH)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gödöllő, 2024 év november hó 12 nap

Prof. Dr. Heltai Miklós
belső konzulens

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és
eredetiségéről

A hallgató neve:

KÖRÖCZKY GÁBOR

A Hallgató Neptun kódja:

E12 AVH

A dolgozat címe:

AGYAI-SOROKÁR EGYESÜLT VADÁSZTÁRSASÁG, MEREI, NYUL
GAZDALKODÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

A megjelenés éve:

2024

A konzulens intézetének neve:

VADVILÁG MEGŐRZÉSI INTÉZET

A konzulens tanszékének a neve:

VADBIOLÓGIAI ÉS GAZDALKODÁSI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott
záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi
alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen
megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a
záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását
engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás
felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori
szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár-
és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a
megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után
nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év NOVEMBER hó 12 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.